

Niša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za jednu godinu 2 f. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carovino više poštarina. Pojedini broj stoji 0 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu malo stvari, a nosloga svo pokvari.“ *Nar. Post.*

Oglaš se primaju po na radnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se ne vraćaju. Uredništvo i Odpravništvo ulažu se *Via Nuova N.º 1 prima 1.*

Godina V.

U Trstu 16. Marča 1874.

Broj 6.

Pogled po svijetu.

U Trstu 14. ožujka.

U Beču se sad razpravlja o zakonu, koj ima u red postaviti odnošaj između crkve i države. Generalna debata bila je zaključena i primljena velikom većinom osnova ministarstva, pak se sad vieća o pojedinih paragrafih toga zakona. Tu se je mnogo govorilo i još se govori za taj zakon i proti njemu. Potle što je bio jednostrano ukinut ugovor između našega carstva i papinske stolice, svaki je uvidjao, da je taj odnošaj trebao kada tada urediti, al nitko nemože utvrditi, da je ta stvar bila toli prešna i da se je imala rešiti ovako, kao što se sad rešava. Austrija ima mnogo više drugih potrebah, koje ja na muko stavljaju, pa kojim bi bilo pametno zadovoljiti. A što se crkve tiče, ona je dosad trpila i mučala. Ali naši političari kao da nemisle, čim će bolje narodom ngoditi, nego čim će u svijetu veću buku učiniti. A kako se zna, sad jedan dio svijeta naišće drugo, nego crkvi na put stati.

U Ugarskoj je još jednako sve nejasno i nezvjestno. Ministarstvo je dalo svoju ostavku, pak se car baš sad dogovara s kolovodjama raznih stranakah glede osobah, koje bi imale u novo stupiti. Veli se, da će Szlávý ostati na svom mjestu, akoprem još ni to stalno nije; a nikako se nezná, koji će mu biti drugovi, ako ostane. Za Tiszu se pripovieda, da je rekao, da će onda u ministarstvo stupiti, ako mu se obeća pregledanje i preinačenje nagodbe s Austrijom od g. 1867. Milo nam je čuti, da je car ovom prigodom pozvao navlaš u Budim-Peštu hrvatskoga bana Mažuranića, da se i s njim o tih velevažnih ugarskih stvarih posavjetuje.

O patovanju našega cara u Rusiju pišu sve evropejske novine još i sad, tritajuć amo i tamo, nebi li mu gdje napipale na posljedice, te se svojom mudrošću i pronikavošću pred svetom proslavile. Najviše njih drži, da se je nešto zaključilo glede Turske, koja svaki dan sve jače gine i propada. A naime Englezi kao da to drže za gotovo, pak u svojih novinah priete cielej Evropi, ako se tko usudi ma i pomisliti, da je Turska preživila svoj viek, jer od njezine starosti i nemoći vuku baš oni najveću korist.

Silno njemačko carstvo dalo je ovih danah zatvoriti opet jednoga biskupa, naime Eberharda trevirskega. Evropejski slobodoumjajci nemogu se donavesleći kako svakomu tako i tomu udarcu, katoličke crkve, pa tim dokazuju, da nisu toliko slobodoumjni, koliko zlobui i pristrani u svojoj sadašnjoj svemogućnosti. Dne 23. t. m. Italija će slaviti 25. godišnjicu kraljevanja Viktora Emanuela. U Španjolskoj su kraljevi u nekom boju nadbili republikance, pa sad Don Karlos da išće od evropejskih državah, da ga pripoznaju za vojujuću stranku.

Carevinsko vieće.

Dne 13. februara prodala je vlada vieću svoj zakonski predlog o novačenju soldačkom. U toj prigodi govorili su tri zastupnika o seljačkom ili kmetskom stališu. Svaki drugi stališ u državi misli prije svega za sebe i skrbi nada sve za sebe. Zato treba i seljačkom znati, što se o njem misli i govori u Beču. U to ime evo vam, dragi čitatelji, poduljega govora. Po Beckom listu „Vaterland“ br. 44 govorio je zastupnik Bärenfeind po prilici ovako:

Čim sam ja zaprosio, da mi se dopusti govoriti, učinio sam to, da prijavim razloge, s kojih ću glasovati za vladin zakonski predlog o novačenju, jer breme toga zakona žalji kruto pleća seljačkoga stališa, za koji se govori, da je najvjerniji i najčvršći stup državi. Prvo nego li glasujem za taj predlog, mislim da mi je dužnost i da imam pravo iztraživati i razmišljati, kako država vrši svoju dužnost, kako se ona ponaša prema seljačkomu stališu. i podaje li njezino ponašanje sigurnost, da će ona mudro i svimkolikim na korist rabiti onu moć, koju joj se podieli. Čim ja to promišljam i zavidjam, vidim na svoju žalost, no samo to, da država zane- maruje seljački stališ, nego da mu ona i koješta čini, po čem odanost i vjernost seljačtva bude teško i izkušana. Seljačtvo pada u čelo od zla sve na gore, što je obrtnički stališ jur propao. Vladni sav a jedno strane i obća propast blagostanja s drugu stranu

jesu jedno prema drugomu kao uzrok i posljedica. Nekim se čini, da se u vladinih krugovih malo baje za obćenitu potrebu i nevolju seljačkoga stališa, da se malo za to mari, je li puk zadovoljan ili nezadovoljan, da se malo baje za muklo mrmljanje od milijunah viernih državljanah, i da se pokrajine ili provincije u račun uzimlju samo kao stvar potvrđena daćam ili porezu i kao dopunište vojske. Opazilo se je, da se je vladina radinost u tom samo pokazala, da se po većini zastupnikah umjetno postignutoj takovi zakoni tvore, koji su mnogo put protivni potrebam i pravom pojedinih zemljah. Došlo je jur do toga, da puci zadržću od svakoga novoga subra- noga carevinskoga vieća, jer im se je bojati novih uređah. Daće, kojih nije smoći, i manjkavo uredovno ustrojstvo tište ljuto navla- stito seljački stališ. Pojedine zemlje, zaprečene od usredišnjih ili centralničkih zakonah, nemogu se urediti po različnih svojih od- nošnjih i potrebah. Seljački stališ je mučan još s obće javne nosigurnosti na svóm imetku, koja se neda više podnositi, te je baš scamtovna za pravnu državu. Meni je žao, što mi nije visoka vlada odgovorila na moje pitanje za tu stvar. Seljački stališ tuži se nadalje, i to po pravu, ne samo zato, što se je mir izmed crkve i škole poremetio i narušio, nego i zato, što se protl očitaj volji puka sad i u tom radi, da se nerad, koji u svakom svjetovnom području vlada, još i u crkveno područje prenese; on se tuži, da mu djetea u školi postaju divlja, da mu se sinu u vojničtvu zavode, te da se čni rugaju naukom svete vjere, pa kad se povrnu kući, da si nedadu ni malo ni svjetovati ni zapovjedati; on se tuži, da vlada ukida neškodljiva društva bogomoljna, dočim ona drži, da su ne- pogibelna neka društva, koja namjeravaju na stvari sasna čudno- vate. Seljački se stališ tuži, da ga nebrane od velikih kapitalistah, koji ga pritištu, da pristrano i preveć podupire obrtničtvo (zanate i trgovinu), koja uzimlje seljačtvu radnike, a kad zapnu obrt i trgovina, tad da navali na seljake velika množ gladnih ljudih; on se tuži, da mu se nedadu pripadajuća mu prava u zemaljskih saborih i u carevinskom vieću, pa da neima zastupstva prema veličini daćah, koje plaća. Seljački stališ se tuži, da mu se mol- benice, koje on šalje vladacuu, povraćaju razdrapane i razrezane, pa da ga još radi njih i na račun zovu i pod sudbenu iztragu meću. I s toga je njedno trpiti svemu tielu, kad strada i jedno samo udo. Doista se neda pojmiti ni razumjeti, kako država, koja je vedašna i popustljiva prema svojim neprijateljem, može se sreudilj inaditi i prepirati sa svojimi vlastitimi narodi. Nema u vlade baš nikakve dobrotivosti nit ikojega obzira. I tako se da razumjeti, da puk neima pouzdanja u vladu, i zašto svi prvi domoljubi o njoj posumnjuju. Pored svega toga ja ću ipak glasovati za predlog zakonski; samo neka nitko nepomislí, da je moj glas znamen moga povjerenja u sadanji vladni sustav, kojemu povje- renju po onom, što rekoh, nema temelja.

Ovako po prilici govorahu i zastupnici Šrem i Najmajer.

D o p i s i.

iz Žrninja u februaru.

U nadi, da će biti zanimiva štociem „Naše Sloga“ novina iz naše žrninjsčine, dapače korisna, dočim će svaki lasno spoznati, kako će se imati u buduće ravnati pri izboru svojih zastupnikah i u čije ruke izručiti obćinsko upravljanje, prosim vas izvolite štampati u budućem broju „Naše Sloga“, što sledi.

Zastupnici ove obćine deržahu na 18 tek. m. sjednicu, u kojoj su po 1. točki programa imali pretresati i zaključiti sledieći predlog: „Ako su zastupnici zadovoljni i s kolikom svotom nova- čalnih pomoći upraviteljstvu ovo crkve u kupovanju kuće, potrebite za stan ovo častne gospode duhovnih pomoćnikah?“ Od 24 za- stupnikah bilo jih je prisutno 17, dvie trčine, dakle dostatni broj. Gospodin načelnik iliti Podestat otvorí sjednicu i reče: Usljed §§. 42. i 43. zakona obćinskoga dvojica gospode zastupnikah nemogu glasovati u prvoj točki današnjega programa, čim su zajedno i upravitelji crkve; izključiv njih, broj je nedostatan za pretresanje i zaključak predmeta 1. točke. I akoprem su ova oba gospodina i drugi zastupnici odbijali mudrim i razbornim razlaganjem rečenih

§§. načelnikov predlog, voleć mu, da se ti paragrafi tiču zastupnikah u toliko, u koliko se radi o njihovom osobuom interesu naprama interesu občine. Ipak gosp. načelnik i njegov vodja prvi savjetnik nepristanu, tvrdeć da imaju oni pravo, podkrepivši svoje tvrdje-nje i tumačenje paragrafa savjetom, što su dobili od svojih pri-stašah. Zamećne se luka i buka, koja opazivši pametni i pošteti knješki zastupnici, okanili su se svojeg mnenja, sudeć, bolje mućati, nego bob u stienu bacati. I tako izostane razprava 1. točke, radi česa uzigra srce načelnika i njegova vodje veseljem, koje se pak u časak pretvori u žalost i tugu njihovu, kad naimo dojde na red razprava 3. točke programa. Ta se glasila ovako: „Pozivlju se zastupnici, da pronajdu sredstvo, kojim bi se imao podmiriti dug vjeroniku, tražećemu sudbenom javnom dražbom nepokretne občinske, to jest, vrta komunskoga za podmireje svoje veresije.“ Upitavšim zastupnikom, koliko občina duguje, gosp. načelnik reče: 104 forinta. To možete lasso podmiriti, toliko novacaš, mislimo, da je u pineznici, pokazite nam blagajni dnevnik ili jornal, kažu zastupnici načelniku i prvomu savjetniku, koji je zajedno i blagajnik iliti kasir za 80 f. godišnje plaće. Oba ustanu ter srdito odgovore: Polag §. 39. nismo vam ga u dužnosti prikazati; §. 39. propisuje samomu vašemu odboru, koga vi možete izabrati, naša je dužnost pokazati zapisnik, što ga pitate. Zastupnici se na to počosa smijati, pa ni meni ni tebi, izaberu si odbor, s nalogom da ima prije nego se stupi na pretrosanje i zaključak 3. točke pregledati bla-gajni dnevnik. Čuvši pak ovi, da zastupnici biraju u obće svojeg župnika u taj odbor, prvi savjetnik, komu ovo izbiranje nije bilo po volji, reče: polag zakona nemože biti izabran tko ne spada u za-stupstvo. Onda zastupnici izabora iz svoje sredine dva muža s nalogom, da pregledaju blagajni dnovnik. Zapitavšim prikazanje dnovnika, savjetnik odgovori, tko hoće da ga pregleda, neka ulazi s menom u drugu sobu; ovdje pred svimi zastupnici nopašćam, da se pregleda. Ulizavši dva izabrana zastupnika u drugu sobu, drhtajuć kao da ga treso groznica ili sobra, dade im blagajni dnovnik koga pregledavši oni i izbrojivši svote prihodka i potroška, najdoše 41 forint i 4½ novč. više dohodka nego potroška. Upitavši ga, gdje su ti novci, okamoujen pipajuć po stolu, nedade jim odgo-vora. Obavješćeni o toj stvari zastupnici, počnu mu se opet rugati, pa posmjehavjuć se, odbaco 3. točku programa. I tako bi dovršena sjednica 18. Voljaće godine 1874, koje će uspomena ostati zabi-lježena u sreih svih žminjeah za mnogo vremena. — Ima ljudi osobito u našoj Istri, koji pošto znaju štogod malo il slabo se podpisati, gorje još štiti, tako da nemogu jedan redak italijanskog pisma čitati brez stotinu pogroškah, svojom obološtjom zasepljeni, misle, da su jurve odvjetnici i tumačitelji zakonskih paragrafaš poštenim mudrim i prostim kmetom, pa da im je zato mnogo šta i slobodno. Ali odzvonilo im je, prosti kmet il počima poznavati i zato želi izabirati zastupnika iz svojeg stališa, prave rodoljube, prave do-morodec, koji ljube puk i njegov materinski jezik, i mrze na tla-đitelje svojeg roda i svojeg jezika.

U Berseću 6. ožujka.

Kad će već jednoč prestati naše tuge i kad će pokazati naš slavni zemaljski sabor u Poreču, da ga je i za nas briga. Treba znati, da smo mi Bersećani i Mošćenićani tako odalečeni od liečnika i ljekarnice, da naši bolestnici lišeni svake tjelestae po-moći, moraju već krat silomice umrieti. Hoće li tužan otac obitelji, da ima liečnika kod svoga bolestaoga djeteta, mora sirota u La-binj, i to daleko 5 satih tamo, a drugih 5 amo, dakle 10 satih dokle mu liečnik dojde kući. Propišo li ovaj kakvu ljekariju, treba opet drugih 10 satih dokle se nabavi, tako da bolest, koja bi se malim izliečiti dala, labko se pretvori u gotovu smrt. Hoće li da ide na Volosko, isto mu je daleko kao u Labinj. Ako i jest otac obitelji tako sretan, da dobi liečnika kod kuće, treba mu za put i za liečnika potrošiti 12—13 for. Bogme to nije malo ovih slabih lietah, gdje poljodjelac nima ni toliko, da može malo tur-kinje iliti kukuruza kupiti, da od glada nepogine. Pa ovo kako si nevoljno ljudstvo u nevolji pomaže. Ova ili ona obitelj kupi za se kojekakve ljekarije, n. p. kako ovdje vele, ulja od ričine, salamara, febrifuga, pijavicaš itd. Da bi svaka obitelj morala imati u kući barem nekoje ljekarije, mislim da jo to nesamo hvale vriedno, nego i sasvim potrebno, stanovao tko blizu il daleko od liečnika i ljekarne. Al ipak moram reći, da nije dobro, ako prosti kmet drži u kući svakevrsti ljekarije, jer se već puti dogodi, da potruje sebe i svoju djecu, buduć nepozna ni bolesti ni ljekarije. Ja sam na svoje oči vidio, gdje je mat dvoje svoje djece, kad im se nešto želudac prehladio, liečila pijavicami, što jih je imala kod kuće, bez da bi koga za savjet pitala. Treba prostiti, ako se takovi slučajji dogadjuju, kad si čovjek nezna drugčije pomoći. Nije li dakle veoma potrebno da se jednom slavni sabor pobrine, da Mo-šćenice i Berseć dohe svoga liečnika, pa da se tako mnogi i mnogi život otme, preranoj smrti. Istranski zemaljski zastupnici, stavite ruku na srce, pak se spomenite i nas u ovoj prevažnoj stvari, kako se spominjate gdjejed u drugih manje potrebnih.

Savjeti zdravstveni.

Okreneš li se dan današnji kamo ti drago, nećeš čuti čećice rieći nego su ove: napriedak, prosvjeta, uljudnost, kao tobož ste-čevine ovog našeg devetnaestog vieka; al nu je li do te prosvjete, uljudnosti i napredka dotjerao svaki stališ naše zemlje? Ako se obrnemo naokolo i razgledamo življenje, navade i običaje većega diela našega puka, lasso čemu se uvjeriti, da čin bosodam ni do pole neodgovara. Tko je tomu krivac? Da baš rećemo ono što je po istini, nisi ni ti, puće mili, toj svojoj nevolji naimauji krivac, jer se ti malo staraš za se, za svoju obitelj, za svoju budućnost. Niti reći, da si ti ubog, da se za te nitko nebrine, da je napriedak namijenjen samim bogatlijam. Taki odgovori niti su podpuno istiniti, niti ih vriedi navadjati.

Budalaština je zahtievati i misliti, da će prosvjeta utri ikad siromaštvo i ubožtvo s lica zemlje. Iskastvo je tu i zdrav razum po sriedi da nam svjedoče, kako je bilo il mora da bude zauvieke razlike medju ubožtvom i bogatstvom kao što i medju silom i umićom. Svakolika mudrost ostaje u tom, da se pronadje način, po komu će se svaki stališ ugrijati pri tom blagom i ugodnom ogaju.

Ala dakle, o seljaci: po gdjekoju pregorite, ovdje prod-vostručite dobru volju, ondje propustite zlu navadu, danas izradite, sutra pozaštedite i vi četo se, vjerujte duši, uglaviti da lagode ovog svieta nisu za same one, koji se vozaju u kočiji i svilu deru, nego i za one, koji ga zaadu miraom dašom omjeriti i pod naj-prostijom haljom užiti. — Počmimo od stana. Čist i uredjen stan svjedoči da u njem pribiva čovjek pošten i zadovoljan; da u njem vlada zdravlje, štednja, i tiha ljubav. Noćist usuprot i suradljiv stan očitaje nomir, bolest i pakost, sestre glada, parbo, psosti i pogrdjeustva. Bog je čovjeku dao gore i mora, livado i šume, ali čovjek sam sobi kuću daje.

Kuća je učiona zdravlja; mnoge bo se bolesti stiđu gdje se nezna što je k zdravlju najpotribnije. Kuća je učiona čudorodnosti; pokvarenik bo se kući novraća nego kasno i to toliko da u njoj prikonakuje, dočim čovjek nepokvaren ljubi vlastitu kuću, i ugodno u njoj pribiva i radi, provodeći veselo dane sa svojom djecom.

Na tkoga će kužac iliti priljepljivo bolesti ponajprije, ako ne na one što no stauuju u gnjusobi i u nečistoći? Na tkoga će najprije kratolji (kolera), srdobolje i ovim slično bolestine, ako ne na one, koji nozdrav zrak uerkuju i u gajusobnih mjestih stauuju? Nije li broj male dječice koja umiru od rodjenja do 5. godine dvaput veći kod uboga i nečista puka, nego li kod puka bogata i čista? Osim toga neprotiđu li bezakonja i nerodi najvećim brojom iz gnjusobnih prebivalištah? Siromah, neimajući zračna i čista stana, nemili mu se u njem ni stati, te se lasso privikao krčmi, a kakova je ta učiona, tko to nezna?

Prvi uvjet dobru stanu imaju biti sunce, zrak i čistoća. Gdje često banjiva sunce, tu riedko banjiva lječnik; to znamonuju, da kuća suncom dobro obasjana i prosušena jest najbolje jamstvo zdrava i napredna življenja; dočim kuća neprosušena, ostajući svedjor vlažna i studena, otoččava probavljanje i tim uzrokuje česte betego i nemoći.

Sunčana svjetlost prodirući u kuća kriepi i čudorodnost njezinih pribivaocah; čini jih kidisnijim; budi i bodri duh, a ne-pušća bez ulanja da im sree prusvoji. Čovjek je u tom nalik bilinam. Zatvorimo li jednu biljku iliti stabalce u pivnicu, ili u sobu, ona će kröz malo danah sva pobliediti i uvehnuti; lišće će joj se izprivijati, granje (kite) očajati, ona nam neće više dati cvieća ni voća.

Ako kuća gdje pribivamo neimade obilna zraka, tražimo ga najbrže sdvora, raztvorajući mu što više možemo prozore i vrata, da sva obuzme i sve počisti. Želim li dugo živjeti i ostati vazda zdravi? Nastojmo vazda sebi namavit čista i zdrava zraka, pošto pokvaren zrak, nije drugo nego spor otrov.

Naši seljaci, branoci se lošijom hranom nego je ona što uživaju zanatlje po gradovih, ipak manje nego ovi umiraju od su-hobolje a to s toga, što svodj živu na otvorenu te zdravu zraku, obasjani odavud suncom.

Eto dakle, dobri seljaci, pošto ste osudjeni na mnogo drugo oskudice i nestašice, tješite se barem time, što ste lišeni tolikih i tolikih bolestinah, koje muče pribivaoce mračnih nozračnih gradskih stanovah; all gledajte, da vam kuće budu vazda čiste i uredjene, jer će odmah biti i bogate, a to bogatstvom najmilijim, kao što je ljepo zdravlje.

Gosp. List Dalm.

ŠVAŠTA PONEŠTO.

IZ OVIJE PUNJEVA IPIKA?

U mjestu po imenu O . . . o su ljudi daleko na glasu kao blesni pravdaši. Nekoga duo razgovarahu se dvoje njih, uprav čim ja idjah onuda. Jedan njih ugleda u vrtu svoga druga susjedovu

kokoš, gdje je grebla po posijanim liobah i zeleno povrće čupala. Nevidiš li, prijane, reče on tada, što čini susjedova kokoš u tvom vrtu? Prodati mi nudar svoje pravo, što ga imaš, zvati na sud gospodara to kokoši, i pravdat ga za učinjenu škodu; borani dat ću ti bijelu evanciku. „Hoćeš li?“ „hoću“; „dajmi tad ruku“; „evo ti je.“ I tako je bila pogodba gotova. — Ja se čudo začudih toj O... anskoj preporljivosti i svadljivosti, i u isti čas pridje mi na um ona krasna narodna hrvatska pripovjest, koja je doisto vrijedna, da si ju navlastito mila naša mladež dobro zapamti i duboko u srce usadi. Evo je:

Išla su dva druga kroz šumu. Čuju liepo pjevati ptičicu. Prvi reče: Čuješ li, družo, kako meni ptica liepo pjeva? Npjeva ptičica tebi, nego meni, veli drugi. Meni, a ne tebi! Nije, nego meni! Tako rieć po rieć posvade se do pasjih kolah i najposlje i počupaju i zavlaseju se. Kad dodju doma, podje prvi odmah sudcu i potuži mu se, kako se je svadio sa svojim drugom, te ga je okrug i izmlatio. Gospodine sudče, veli parac ili suprotnik: budite za mene u toj parnici il pravdi; ja ću vam noćas dognati najljopšega vola, što ga imam, samo nedajte pravo momu dragu. Neboj se, voli mu sudac; neće tvoj drug dobiti paraciu. Idi ti doma; ja ću vas sutra pozvati preda se na sud; drug tvoj neće dobiti pravdu. Ode prvi parac veselo doma. On od sudeca, a drug k sudecu, i moli ga: Gospodine sudče! vaša milosti! tako i tako. Pripovieda sudcu potanko na vlas, kako je išao s drugom u šumu; kako mu je pjevala ptičica; kako su se poriećkali, posvadili i potukli. Budite, gospodine sudče, za mene, nedajte pravo momu drugu. Imam tusta brava hranjenika; noćas ću ga dotjerati u vašu ovcaru. Dobro, moj dragi, voli sudac, neboj se, tvoj drug neće dobiti pravo, dodji sutra na sud. Sutradan dodju oba parca pred sudeca. Svaki njih se uzda, da će dobiti paraciu ili pravdu. Sudac, kao da ih nijednog nepozna, pita: Šta želite, vas dvojica? Gospodine! tako i tako, kažu svo po rodu i potanko na vlas, kako i što je bilo, te su se svadili i potukli. Molimo, sudite nam pravo, i dosudite, komu je od nas dvojice pjevala ptičica? Moji drugi, voli sudac; oboje vas varate se jako. Ona ptičica, u šumi što je pjevala, nit je pjevala jednemu nit je pjevala drugomu, nego, ako ćete mi obećati, da ćete se pomiriti kao pošteni ljudi, kazat ću vam komu je ona ptičica liepo pjevala. Hoćete li? Hoćemo, gospodine! samo nam kažite, komu je pjevala. Ona je ptičica, ljudi moji, meni pjevala, meni, vašemu gospodinu sudcu. Hvala vam, milostivi gospodine, odgovoru parci, oda doma, i pomiro se. Iduć doma govorili su ovo i ono, i slože se liepo u tom, kako je ona ptičica liepo pjevala gospodinu sudcu, i vola mu i brava pribavila.

Tako naša prikrasna pripovjest. Meni, koji sam ju izvadio do rieći iz knjižice našega vriednoga Mijata Stojanovića, kojoj je naslov: „Pučke pripovjedke i pjesme“: meni, velim, dodati je još toj pripovjedki, da u naših krajevih nesmi tako pjevati sudcem ona ptica sljeparica, jer cesarski zakoni oštro zabranjuju i sudcem darove uzimati, i parcom ili pravdaćem sudce podmitivati i podkupivati. Ali pjeva ona zlobnica mnogo i premnogo i u naših krajih na veliku radost i korist našim velmožnim doktorom, advokatom, kojim je u sadanje vreme puna ruka omaštjene braće. Da su svi ljudi moje pameti, tako reče pred nedugo vromena neki vriedni seljak, doskora bi se ukrotili naši objestni doktori; borani do meni bi oni morali poč turkinju kopati, ako im se nebi htiele od glada poginuti. Ja mislim, da ptica i tomu seljaku liepo pjeva, ali ne ona svadljiva opasnica u šumi, nego mudra, ljubavna i popustljiva pomiriteljica, mila Bogu i svim dobrim ljudem, a uz to i vrlo koristna pomirljivu budi gospodinu, budi seljaku!

Neukū Nauka.

Treba li krave na dan dvaput ili triput muziti?

Obća je navada da muzemo krave od početka mjeseca studenoga do konca travnja dvaputa na dan. A to, vele zato, jer poradi zimske brane u kravjem vimenu nema toliko mlička, koliko kad se krava zelenjem brani. Nu tomu netreba vjerovati; jer hoćemo li više ili manje mlička, nezavisno samo od bolje il gorje brane, već i od toga: je li krava sposobna, da dade više mlička, što se udaji triputnim muzivom na dan. I kolikoća i kakvoća mlička zavisi od vromena: kako dugo naimo počiva mličko u vimenu? Jutarnje n. pr. mličko počiva u vimenu 9 sati, te je vodeno i za putar slabe koristi: pōdnevno muziva mličko stojće u vimenu 8 sati, već je jaknije i bolje, a večernje od 7 sati i snagom i putrom najbolje. Istina da ga jutrom najviše, u podne manje, a na večer još manje namuzemo; nu večernje je mastnije, a jutarnje za usirenje sposobnije. Muzemo li dakle kravu dvaput na dan, to trebamo za jednu funtu putra 13 okah mlička; doćim, ako ju muzemo na dan triput, nužno nam je za 1 fun. putra samo 10 okah. Dodamo li još k tomu da dobivamo više mlička ako kravu triputa

na dan muzemo, to dobivamo više i putra, dakle i novca za maslo. Dojmo dakle krave triputa na dan osobito ob zimu. A ob ljeto nomarin, ako jih reduše doje samo dvaputa, kad je oskudna paše godina, te krave moraju daleko na pašu, a običajemo ih muziti u lilevovili kod kuće.

Tvrde butine (pršut, sunka).

više putah kuhaju se više urah pa ipak su tvrde, i meso jim, Bože prosti! ko suho trieće, da ga jedva sasiećeš, a kamo li sazvaćeš. Takvu staru šunku umotaj u grubu krp, pa ju ukopaj za jednu stopu duboko u zemlju, koja nit je presuha, nit prevlažna. Pokle je dva sata bila u zemlji, izvadi ju, postavi ju u lonac, pa eto ti nikad frižjega i tečnijega mesa!

Franina i Jurina.

Ju. Znaš, ki će se najdalje spominjat zadnjih izbora va Istri?

Fr. Ki?

Ju. A on neki smradigaća, ki je ludo mislel, da se more i tudja roba smradit, kako svoja.

Fr. Kako to?

Ju. A tako, ač da sad mora perilo platit i robu u hladu sušit.

SIROTČE.

(Iz „Provdice.“)

Po noći je — gluho j' doba,
Po drumovih ¹⁾ nikog nema,
A na nebu hledi mesec
Čas zasijne, čas zadrema.

* *

Drumom ²⁾ ido, pa jauče
Sirotanče jedno malo —
Ali niko da ga čuje, —
U selu je sve pospalo.

Čuti ³⁾ zemlja, čuti nebo,
Samo besni vihar buče — —
A sirotče gladno, golo,
Čas očuti ⁴⁾, čas jauče!

Od jauka, od nevolje,
Na hladnoj je steni palo; —
— Sanak ga je savladao,
Na steni je i zaspalo!

Grozni vihar hući, duha,
— On ničije nozna bole ⁵⁾ — —
I probudi sirotanče,
Da ga veći čemer kolje ...

A kuda će, kuda jedno? ⁶⁾
Nema kuće ni kućista — —
— Da izdahne na sred puta —
Nestoji nu drugo ništa! ...

I nema ga, umuklo je,
O, valjda je našlo spasa!
Il se valjda tko smilovo
Na njegova tužna glasa ...

* *

Zora sviće, — nad svetom je
Osvanuo krasni ⁷⁾ danak,
A sirotče sad na drumu
Već boravi večni sanak!

KOSTA ARSENJEVIĆ.

¹⁾ Po cestah — ²⁾ Cestom — ³⁾ Mući — ⁴⁾ Umukne — ⁵⁾ Bolosti — ⁶⁾ Nevoljno — ⁷⁾ Liepi.

Književne viesti.

Poziv na prodbrojku.

Riedko je koj propovjednik ljepše i temeljitije nauk Krstov razložio, što je nekad otac Bourdaloue. Da nam ga tko danas onako krasno predoči, kako je on umio, makar kako svijet malo prijao božastvomu slovu, punahno bi, seicim, erkve bilo još i ugledna svieta slušati tako milozvuke. Ta Ljudevit XIV., i velik i duhovit, premda ne bez prigovora u običaju, ovaku o njem reče: „Kad slušam Massilona (volika također u ono doba govornika), zadovoljan sam s njime, nu kad čujem Bourdaloue-a, sam sobom nisam.“ Tako vam ga je on znao ganuti ljude još i u presjajan i progladku dvoru, a sve istinom evangjelskom.

Kušajuc ga, ako i slabije, provesti, o tom se uglavili, da uz trud i pomnju, jedva je što liepa i uzuosita, pa makar i za gospodsku čeljad, što se nebi dalo vromenom po našu reći, pače da ga s mnoge ruke jezik naš jur sada u jedrini i milini pretiče jeziko, što se dugo preli, dok onako tanahno platno govora svoga zasnovali i iztkali.

Za sad sam dva poveća govora ponašio: „Ob obziru ljudskom“ i „Strogosti evangjelskoj“, što bi iznosila tri do četiri štampana tabaka u osmini. Kad bi braći mi svećenikom ovaj moj pokus u volju išao, ja bi nastavio; al mućno bi mi bilo trud uložiti u knjigt,

za koju bi se slabo marilo, pak da još izdavaatelj kvaruje, preuzev tisak na svoju dobit i gubiš.

Na Ricci dne 12. veljače 1874.

IVAN FIAMIN.

Fripomenak. Preuzev tisak pomenutih govorah pozivljemo preč. gg. svećenstvo, pa i drugo prijatelje vrstno u naš jezik protoženih klasičnih djela, da nas izvolje poduprieti što obilnijom predbrojkom, jer ćemo moći samo onda nastaviti djelo, kojim će se pružiti osobito propovjednikom liepa gradiva koji sadržinom toli i oblikom.

Knjigi će biti ciona prema čislju predbrojnikah po prilici 20—30 novč. Predbrajajuć se na prvu knjižicu, izvoli svaki ujedno naznačiti, ako si voljan i ostalo imati, te nam sve dopisnicom doglasiti.

U Kraljevici.

Uprava „Primorske tiskare.“

U istoj „Primorskoj tiskarnici“ u Kraljevici izišla je pučka knjiga pod imenom *Dobro i Zlo*. Tu knjigu je napisao glasoviti talijanski spisatelj Mautogazza, a preveo ju na hrvatski jezik m. č. g. Ivan Fiamin, župnik riečki. Mi tu prekrasnu knjigu preporučujemo što toplije svim našim čitateljem, koji su radi malenim trudom i malenim troškom naučiti mnogo liepih i korisnih stvari. Knjiga se može dobiti kod gori rečene tiskarnice i kod svih provrtnih knjigotržaca, a nestoji nego samih 35 novč.

Zabavnik hrv. omladine. Hrvatski su djaci u Beču naumili izdati ovo godine prvenac skupnoga si rada „Velebit“, to pozivlju vas hrvatski narod, da jim svojom podporom pomogne na noge.

„Velebit“, zabavnik hrvatsko omladine izaći će mjeseca kolovoza u Zagrebu, a bit će u njem: pjesamah, novelah, humoreskah, životopisah, literarnih studijah, historičkih ertah i popularno pisanih poučnih članakah — sve izvoran rad mladih hrvatskih silah sa svih stranah naše domovine a i izvan nje. Odazove li se dovoljan broj predplatnikah naš će „Velebit“ uz dosad još nigdje neštampane životopise dražu naših, ne davno umrlih, malo poznatih ali umnih pjesnikah i njihovih slike donieti.

Knjiga će zapremit do 20 tiskanah arakah, a uz sve veliko troškove stajat će putem predplate samo 1 for. a. v., dočim će joj kašnjo ducanska cijena poskočiti.

Tkogod dakle na adresu: „Odboru za izdanje Zabavnika hrvatske omladine, V. Wehryasse 1, I. Stock, Thier 3“ pošalje do konca mjeseca svibnja (maja) t. g. 1 for., dobit će knjigu poštom čim izadje. Sakupljači predplatnikah dobit će na 10 knjigah jednu na dar. Knjižare dobivaju 20% i pravo, da knjigu i iznad predplatne cijene prodaju.

Svatko uzimajuć okolnosti u obzir, u kojih hrvatska omladina poduzimlje svoj vrlo mučan rad, neće istoj zamjeriti, što ona predplatu unapred zahtjeva. Na neizvjestno obećanje nemože omladina ništa poduzeti, a najmanje nečemu temelj udariti. Odbor pako ovime jamči, da će u svakom slučaju svojim predplatnikom zadovoljiti.“

Priobćiv u izvadku taj poziv, nadamo se, da će se i naša Istra i Primorje što većim čislom predplatnikah odužiti zajedničkoj muci mladih naših književnih pregalacah.

Različite viesti.

* **Djačka stipendija.** Otvorila se jedna stipendija od godišnjih 84 f. za djake rođjene na istranskom kopuu. Prošnju valja upraviti do 15. aprila na duhovni stol porečki sa krstnicom i svjedocbami dvinh zadnjih školskih poluljetjah.

* **G. Dr. Klaić,** što mu bijaše izbor za poslanika carev. vieća odvržen, bi 10. tek. mjes. opet izabran velikom većinom i najvećim uzhitjenjem puka i svojih slavenskih izbornikah, koji htjedose na taj način odgovoriti kako valja postupku, u kojem oni nevidiše drugo, nego samovolju ustavovjeracah.

* **Hrvatski djaci** na gradačkom sveučilišću su izručili profesor Weissu pouzdanicu, što je u svojoj knjizi „Die Byzantinische Geschichte“ progovorio toli istinito zato liepo i pohvalno o Hrvatih. To mu je priznanje bilo veoma milo.

* **Cesarova prošnja.** Kad je naš svjetli Cosar pred svojim odlazkom u Rusiju zadnji put posjete prijmiao, dojde k njemu mlad Rus svesrdno Ga proseć, neka bi se udostojao, kad dojde u Petrograd, prositi za njega Cara ruskoga, da mu dozvoli povratiti se u svoju milu domovinu, iz koje bi prognan radi politična zločina. Car mu obeća, da hoće i doista isprou mu milost, a naš Rus krene odmah put domovine, da razvoseli svoje tugujuće roditelje.

* **Pešta.** Prošli ponedjeljak (8. t. m.) bijaše dosti velika buka u Novoj Pešti. Nekoga mesara Mihala, koga su zbog neplaćena poreza zatvorili, nadju u tamnici obješena. Puče glas, da je od zlostavljanja umro. Kod sproveda dakle pograbi svjetina njegov lies donec ga pred viećnicu te ju kunuć i psujuć počne kamenjem bombardirati. Na večer se ponovi buna, te su vojnici pucali u narod; tom priilikom padnu četiri mrtva, a više ih bijaše težko ranjenih. Svjetina se tim još jače razdraži a najedanput plane u vatrl viećnicu. Vatrogasci htjedose pomoći, ali ih svjetina raztjera kamenjem. Oko jedne ure po pol noći mogao se je istom požar ugasiti.

* **Riedka starost.** U Pali umre dne 7. tek. mj. starac, rođen 26. siečnja 1769, dakle u 104. ljetu svoje dobe. Više godinah bijaše vojnik pod prvim Napoleonom. Kad mu bijaše 83 godine, oženi se po drugoć i imadjaše 19 to mužke to žensko djeca. Kao Napoleonov vojuik nosio je medalju, što ju bio dao kovati Napoleon III. na uspomenu svojega velikoga strica. Bavio se risarijom i premiu od samo starosti.

* **Koliko košta kolera?** Lanjska kolera je koštala grad Trst, kako se čita u izvješću gradsko oblasti, 59,280 f. 85 novč., što su se potrošili, da se toj pošasti na put stane.

* **U luel Haver** izkreno je onomadno brod „Three Beethers ex Wasterbiot“ 4,000 tonelatah illiti 70,000 stari pčonice. Otkad je svietn, nije još nikad nijedan brod toliko nosio. Nego u New-Castlu prošloga mjeseca bi porinut u more parobrod, koji će nositi 5,000 tonelatah illiti 87,000 stari.

* **Tvornicah illiti fabrikah papira** ima na svietu 3,960, u kojih diela 90 tisućah mužkih i 180 tisućah ženskih glavah; 100 tisućah osobah bavi se kupovanjem cunjah. Svako se godine izdela 1,800 milijunah libricah papira illiti karte, od kojoga se polovica potroši za štampu, 1/3 diel za pisanje a 1/3 za zavoj. Po broju stanovnikah raznih državah, 1 Rus potroši 1 libricu karte, 1 Španjolac 1/2, 1 Mesikanac i stanovnik srednje Amerike 2 librice, 1 Austrijanac i Talijan 3 1/2 libricah, 1 Francez 7 libricah, 1 Niemac 8 libricah, 1 Inglez 11 1/2 libricah.

Opomena.

Mnogi nam se tuže, osobito iz Hrvatske i Dalmacije, da neprimaju u redu našega lista. Što se nas tiče, mi ga na sve strane šaljemo točno i uredno, pa nemožemo misliti drugo, nego da su tomu krive pošte. Sa svim tim prosimo p. n. predbrojniko, neka list odmah reklamuju, čim jim zaostane. Novinski Reklami se nezapeđajućju, pak se za uje ništa i neplaća. Tko neće sám, neka zamoli poštaru, da mu on reklamuje, što je poštar dužan i učiniti.

Uredništvo.

Sa tršćanskoga tržišća.

Prošlih danah prodavalo se prilična žitinja za potrebe našega primorja i za izvoz u strane zemlje. *Senica* prostija traži se više nego fina. Deposita ima ovdje 100,000 stari i cijene čvrste. *Kukuruz* se dobro traži i cijeno uzdržane. Deposit 30,000 stari. *Raš* dobro tražen za izvoz u nutranjost. Deposit 5 do 6000 stari. Ali se očekuje po Parobrodima do 40,000 stari. *Ječma* ništa nema. *Zobi* ima malo i dobro je tražena, cijene svemu drže se na istom kao u prošastomu broju naznačeno. *Ulje* dalmatinsko zanemareno slabo se prodaje, cijena f. 30 sa 6 do 8% skonta.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 15 Marča 1874.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekinj)	—	5.25	5.24 1/2	5.21	5.23	5.21 1/2	5.21 1/2	—	5.25	5.25	5.22	5.22	5.21	5.23	—	—
Napoloezi	—	8.89	8.88 1/2	8.87 1/2	8.87	8.85	8.85 1/2	—	8.89	8.92	8.87	8.87	8.88	8.91	—	—
Lire Inglezko	—	11.21	11.19	11.—	—	11.13	11.12	—	11.15	—	11.16	11.15	11.16	—	—	—
Srebro prid (aggio)	—	104.25	104.—	104.—	103.75	103.50	103.65	—	104.—	104.50	104.25	104.25	104.25	106.—	—	—

A. Karabalić Vlastnik.

Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak.

Tisk. Sinovi K. Amati.